

Europautvalget

INFORMASJONSPAKKE FRA FAGGRUPPE PÅ EØS/EU

9. SEPTEMBER 2026

Det vises til innkalling til møte i Stortingets europautvalg, sendt 9. september. Møtet finner sted 16. september. Fra regjeringen deltar utenriksminister Espen Barth Eide. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonal avdeling) har utarbeidet bakgrunnsinformasjonen knyttet til saker på dagsorden:

Utenriksministeren vil redegjøre for:

- [Islands folkeavstemning 29. august](#)
- [Dialogen med USA om de nye tolltiltakene/overkapasitet](#)
- [Norges tiltredelse til EUs Østersjøstrategi](#)
- Status og norsk medvirkningsarbeid i forbindelse med
 - [EUs forordning om militær mobilitet](#)
 - [EUs Arktis-strategi](#)
 - [Europeiske preferansekriterier / «Made in Europe»](#)
 - [Norsk deltakelse i EUs satelittkommunikasjonsprogrammer Secure Connectivity og GOVSATCOM](#)
- [Regjeringens initiativ til omlegging av EØS-arbeidet](#)

Tema spilt inn av et medlem av Europautvalget:

- [Reform av ETS \(kvotehandelssystemet\)](#)

Annen relevant sak:

- [Status for EUs nettpakke \(strøm\)](#)

Rettsakter:

- [Aktuelle rettsakter for møtet i EØS-komiteen 25. september](#)

Utenriksministeren vil redegjøre for:

Islands folkeavstemning 29. august

«I den islandske debatten om hvorvidt man skulle gjenoppta forhandlinger om medlemskap i EU, framkom det tydelig at det er stor oppslutning om EØS-avtalen, både blant folk som stemte ja og nei i folkeavstemningen». [Det uttalte utenriksminister Espen Barth Eide til Dagens Næringsliv 30. august](#). Kommentaren kom etter at det var klart at eit [fleirtal på 52,84 prosent sa nei til å ta opp att medlemskapsforhandlingane](#). Det var berre i Reykjavik det var eit fleirtal for å seie ja til dette. Der røysta 56 prosent for forhandlingar. Valdeltakinga var 82,52 prosent. Eide uttalte vidare at «Norge ser frem til å fortsette det nære samarbeidet med Island og Liechtenstein innenfor EØS, etter at islendingene har besluttet å ikke gå vidare med EU-forhandlinger.»

[Nettavisen skriv at senterpartileder Trygve Slagsvold Vedum gratulerte](#) «islendingene med et klokt valg. Å si nei til å gå inn i medlemskapsforhandlinger med EU handler om å ta vare på sitt folkestyre og retten til å styre eget land.»

[Island søkte om EU-medlemskap i 2009](#), men ei ny regjering suspenderte forhandlingane i 2013. Etter valet i 2024 vart dei tre partia i regjeringskoalisjonen samde om at det skulle haldast ei folkeavrøysting seinast 2027 om Island skulle ta opp at forhandlingane. Alltinget gav sitt samtykke til ei avrøysting i mai i år.

[EUs utvidingskommisær Marta Kos](#) sa i mars at «*In a world that is changing fast, the European Union offers an anchor in a community of values, prosperity and security*», men viste også til at det er det islandske folket som skulle ta avgjerda. Den islandske regjeringa var opptatt av at EU ikkje skulle involvere seg aktivt i kampanjen. Eit unnatak var [fiskerikommisær Costas Kadis som i mai](#) sa det frå EUs side definitivt var rom for fleksibilitet i spørsmålet om tilknyttinga til den felles fiskeripolitikken. Fisk var som kjend eit sentralt tema i den islandske debatten.

Etter at resultatet var klart, [uttalte statsminister Kristrún Frostadóttir](#) at ho såg det som ein siger for demokratiet. Frå islandsk side er det også understreka at folk sa ja til status quo, dvs. vidareføring av EØS-avtalen, og ikkje nei til samarbeid med EU. Også EU har lagt vekt på at partane vil samarbeide tett framover uavhengig av dette resultatet. Samstundes er det ulike vurderingar av kva effekt resultatet vil ha på EUs tilnærming til EØS-samarbeidet. [Jusprofessor Halvard Haukeland Fredriksen uttalte til Rett24](#) etter avrøystinga at «*Islands nei kan fort føre til at EU blir mer opptatt av at EØS-avtalen faktisk blir oppfylt av Efta-statene*».

[Statsminister Jonas Gahr Støre hadde eit bilateralt møte med sin islandske kollega i Rovaniemi 13. september i samband med det arktiske EU-toppmøtet der](#). Etter møtet uttalte Støre at «*Vi har et nært og godt forhold til Island og det er viktig for oss med tett samarbeid om EU og EØS-spørsmål. Som to arktiske og europeiske land som står utenfor EU men innenfor det indre marked, har vi en sterk felles interesse i å samarbeide nært om vårt forhold til EU. EØS-avtalen er avgjørende for ivaretagelse av norske interesser, som markedstilgang for våre eksportbedrifter og deltakelse i europeisk samarbeid innen flere viktige sektorer*».

Dialogen med USA om de nye tolltiltakene/overkapasitet

11. og 12 mars innledet Office of the United States Trade Representative (USTR) to undersøkelser under paragraf 301 (Section 301) i den amerikanske [Trade Act](#), om henholdsvis «[Structural Excess Capacity and Production in Manufacturing Sectors](#)» og «[Failures to Take Action on Forced Labor](#)». Begge rettet seg mot en lang rekke handelspartnere, blant annet Norge og EU, og oppfattes som en fremgangsmåte for å kompensere for bortfallet av den såkalte IEEPA-tollen (også referert til som «gjengjeldelsestoll») som president Trump innførte i april 2025 (på det han kalte «Liberation Day»), og som ble [kjent ugyldig av amerikansk høyesterett i februar i år](#). Undersø-

kelsene og bakgrunnen for dem er omtalt i [informasjonspakken til Europautvalgets møte 28. april 2026](#). Se [denne artikkelen](#) for en oversikt over de ulike grunnlagene Trump-administrasjonen har benyttet for å ilagge handelspartnere toll.

23. juli kom avgjørelsen om at Norge ble ilagt 12,5 % toll i undersøkelsen av tvangsarbeid. USTR [avsluttet undersøkelsen om tvangsarbeid](#) med en tollsats på 10 % for en gruppe land som ble ansett å ha visse mekanismer på plass mot tvangsarbeid (Argentina, Bangladesh, Kambodsja, Canada, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras, India, Indonesia, Jordan, Malaysia, Mexico, Pakistan, Sri Lanka, Trinidad og Tobago, samt Storbritannia). For EU, Sveits, Taiwan, Japan, Sør-Korea, som har inngått særlige avtaler med USA, ble det akseptert at [MFN-toll under WTO-regler](#) skulle trekkes fra, og at effektiv tollsats da ville bli enten 10 eller 12,5% for disse. For EU ble satsen 10%. Norge, og de fleste andre ble ilagt en tollsats på 12,5%, men dette kommer i tillegg til eventuell annen toll på de omfattede varene. Grunnlaget for tollsatsene, dvs. konklusjonen om at de undersøkte økonomiene hadde utilstrekkelig lovverk og/eller håndhevelse mot tvangsarbeid, ble kjent gjennom en [foreløpig avgjørelse 2. juni](#).

Tollsatsene trådte i kraft 24. juli. Dette var samme dag som en [midlertidig, global toll på 10 %, ilagt etter at IEEPA-tollen ble erklært ugyldig, falt bort](#).

Da tollsatsene begrunnet i manglende innsats mot tvangsarbeid ble kjent 23. juli, uttalte utenriksminister Espen Barth Eide i en [pressemelding fra regjeringen](#) at «Vi er sterkt uenige i USAs ensidige bruk av tollsatser mot Norge og andre land. Vi er også uenige i USAs begrunnelse for denne nye tollsatsen. Det har vi vært tydelige på overfor amerikanske myndigheter. Vi mener det ikke er grunnlag for denne tollen mot Norge fordi vi allerede har klare regler som skal hindre handel med varer produsert ved tvangsarbeid».

Det har underveis i prosessen vært mulig for berørte land og markedsaktører å inngi innspill, noe norske myndigheter [har gjort i to omganger](#). Norske myndigheter har blant annet vist til at Norge har gjort en betydelig innsats internasjonalt for å få bukt med tvangsarbeid, og at norsk arbeidsmiljølovgivning sikrer god beskyttelse av arbeidstakere og forbyr tvangsarbeid. Videre er det vist til [åpenhetsloven](#), som blant annet pålegger virksomheter å utføre aktsomhetsvurderinger blant annet for å kartlegge risikoen for tvangsarbeid i leverandørkjeden. Regjeringen understreker også at åpenhetsloven håndheves effektivt, blant annet gjennom tilsyn fra Forbrukertilsynet og rapporteringsforpliktelser fra virksomhetene.

I Norges kommentarer vises det også til at Norge gjennom EØS-avtalen vil gjennomføre [EUs forordning om tvangsarbeid](#), som trer i kraft fra 14. desember 2027. At EU har vedtatt denne forordningen, [mens den ennå ikke er innlemmet i EØS](#), synes å være den formelle begrunnelsen for at Norge og EU behandles forskjellig. I motsetning til eksisterende norske regler, som forplikter virksomheter til å utføre aktsomhetsvurderinger og å forebygge tvangsarbeid, vil forordningen fra 14. desember 2027 innebære et omsetningsforbud i det indre marked og et eksportforbud fra EU for produkter produsert ved tvangsarbeid. Det legges også opp til at tilsynsmyndigheter skal drive risikobasert tilsyn og iverksette undersøkelser dersom de etter en vurdering basert på en rekke risikofaktorer. Dersom undersøkelsen viser at tvangsarbeid har vært involvert, kan produktet gis omsetningsforbud, beordres trukket tilbake og eventuelt destrueres. Den 21. juli, dvs. to dager før de endelige tollsatsene ble publisert, publiserte regjeringen en [pressemelding på engelsk](#) der det fremgår at «The Norwegian Government has decided to introduce a trade ban on products made using forced labour, including child labour. The ban will be implemented by incorporating the EU Forced Labour Regulation, and the ban will enter into force no later than 14 December 2027, when the regulation enters into force in the EU.» [EØS-notatet for EU-forordningen](#) er sist oppdatert 13. juni 2024, og regjeringens vurdering av forordningens EØS-relevans og -akseptabilitet er unntatt offentlighet.

Også flere berørte norske aktører har engasjert seg i undersøkelsene, se for eksempel [NHOs oversiktsartikkel med lenker til blant annet NHOs egne og ulike særforbunds kommentarer](#). NHO uttaler at «– Det er vanskelig å forstå hvorfor Norge har vært en del av denne undersøkelsen,» og viser i likhet til regjeringen til åpenhetsloven og den forestående innføringen av EUs tvangsarbeidsforordning. Initiativ for etisk handel (IEH) har på sin side uttalt at «[Nye tollregler fra USA kan øke innsatsen mot tvangsarbeid](#)», og mener at Norge i dag ikke har gode nok forbud mot tvangsarbeid og at USA dermed har klart å finne et «svakt punkt». Også IEH mener imidlertid at «Norge har en fordel sammenliknet med EU, fordi vi har en lov som pålegger nesten 9000 virksomheter å gjøre aktsomhetsvurderinger» (åpenhetsloven, red.anm.).

I august avholdt Utenriksdepartementet et møte med amerikanske myndigheter, og statssekretær Kravik [uttalte etter møtet at man måtte innføre et uttrykkelig forbud mot tvangsarbeid for å få ned tollene](#): «– Amerikanerne er tydelige på at det ikke holder at et forbud er på vei. Det må være vedtatt og i kraft.»

Undersøkelsen om strukturell overkapasitet er ennå ikke sluttført. [Utenriksdepartementet venter ifølge e24.no \(10. september\)](#) at granskingen sannsynligvis blir avsluttet i løpet av de nærmeste par-tre ukene. Dette kan resultere i ytterligere tilleggstoll for norske varer. Også til disse undersøkelsene har [regjeringen gitt innspill i to omganger](#). Regjeringens innlegg går gjennom de ulike punktene tatt opp i undersøkelsen og argumenterer blant annet for at det ikke finnes noen strukturell overkapasitet i olje- og gasssektoren og sjømatsektoren, og ikke har en politikk for svekking av den norske kronen.

Norges tiltredelse til EUs Østersjøstrategi

Europakommisjonen vedtok 18. mai i år en meddelelse som formaliserer Norge som [fullverdig medlem i EUs strategi for Østersjøregionen \(EUSBSR\)](#), etter at [Rådet ga sin tilslutning](#) tidligere samme måned. «Medlemskapet styrker Norges samarbeid med EU og vår innflytelse i en region som har blitt sentral for europeisk sikkerhet. Det gir oss nye muligheter til å delta i arbeid med maritimt samarbeid, overvåking og sikkerhet, og bidrar til å styrke samholdet og motstandskraften i nærområdene våre», uttalte utenriksminister Espen Barth Eide i [regjeringens pressemelding](#).

Norge blir det niende medlemslandet som deltar i Østersjøstrategien, som også inkluderer Danmark, Estland, Finland, Latvia, Litauen, Polen, Sverige og Tyskland. Strategien er en avtale mellom Kommisjonen og deltakerlandene som skal fremme effektivt samarbeid og finne felles løsninger på felles utfordringer på et makroregionalt nivå. Strategien har tre mål:

- Redde havet
- Koble sammen regionen
- Øke velstanden

Kommisjonen skriver i [meddelelsen om norsk deltakelse](#) at målene adresserer ulike felles utfordringer i regionen, som tilpasning til klimaendringer, maritim sikkerhet, energi, transport, konkurransekraft og sivil beskyttelse. For å nå målene identifiserer [strategiens handlingsplan](#) de viktigste gjennomføringstiltakene innenfor strategiens 14 fagområder.

Regjeringen skriver i pressemeldingen at deltakelse i Østersjøstrategien innebærer en utvidelse av samarbeidsmulighetene i regionen for norske aktører, blant annet innenfor hav, energi, økonomi, transport, kultur, sivil beredskap og motstandskraft: «Østersjøstrategien gir en politisk og strategisk ramme for samarbeidet mellom landene i regionen. Norge har over 28 års erfaring fra Interreg-samarbeid i regionen, og strategien vil styrke samarbeidet om regional utvikling og bygge mer robuste regioner fra nord til sør», uttaler kommunal- og distriktsminister Bjørnar Selnes Skjæran.

Koordinator Ann Irene Sæternes i Interreg Østersjøprogrammet sier i en [omtale av Norges deltakelse](#) at betydningen av samarbeidet i Østersjøstrategien har økt de siste årene: «Strategien har styrket seg som arena og verktøy, særlig etter Russlands fullskala angrep på Ukraina [...] Jeg ser fram til å bidra i oppkoblingen av Norge til EUs Østersjøstrategi og til utviklingen av et nytt Interreg Østersjøprogram for 2028–2034. Jeg håper medlemskapet vil gi en god boost til interessen for samarbeid i Østersjøregionen i årene som kommer».

Med fullverdig deltakelse i Østersjøstrategien vil Norge ha rett til å delta i alle styringsstrukturer i strategien, inkludert det årlige forumet, den nasjonale koordinatorgruppen, styringsgruppene for politikkområdene og andre styringsorganer. Norge vil også ta på seg rollen som koordinator for politikkområder, og samarbeide med interessenter på ulike nivåer.

Hvert år tar et deltakerland over formannskapet for Østersjøstrategien i tolv måneder, for tiden er det [Danmark som innehar formannskapet](#).

EUs forordning om militær mobilitet

Rådet og Europaparlamentet startet trilogforhandlingene om Militær Mobilitet den 16. juli 2026. Neste forhandlingsmøte skal etter planen avholdes 20. oktober.

Europakommisjonen la i november 2025 frem en [fellesmelding](#) til Europaparlamentet og Rådet om Militær Mobilitet, jf. Informasjonspakke til [Europautvalget 1. juni 2026](#) og omtale i [Storinget EU/EØS-nytt 27. november 2025](#). Sammen med meldingen la Kommisjonen frem et forslag til ny forordning og arbeidsdokument. Kommisjonen omtalte initiativet som et ledd i utviklingen mot et «Militært Schengen» som skal sikre at militære styrker og materiell kan transporteres raskt og effektivt gjennom hele EU, med harmonisert regelverk, fjerning av regulatoriske barrierer, raskere saksbehandling, mer robust infrastruktur, deling av kapasiteter og etablering av en «solidaritetspool», styrket styring, økt koordinering og etablering av et *European Military Mobility Enhanced Response System*, EMERS.

Rådet vedtok sin [forhandlingsposisjon til trilogforhandlingene](#) den 17. juni 2026. Rådet støtter formålet med forslaget, men ønsker økt fleksibilitet for medlemsstatene, og økt strømlinjeforming og bruk av militær spesialekspertise for å sikre effektiv implementering av tiltakene i tråd med etablerte militære prosedyrer og operative realiteter. EMERS (som Rådet kaller EMMERS) bør fininnstilles for å sikre *fast-track* tillatelser og prioritert tilgang for militær transport. Rådet ønsker å kunne utløse EMERS, med eller uten forslag fra Europakommisjonen, innen 72 timer etter anmodning fra en eller flere medlemsstater.

Rådet påpeker viktigheten av en sikker digital plattform for styring og kommunikasjon om solidaritetspoolen, og at de nasjonale koordinatorene for Militær Mobilitet må ha en sentral rolle.

Rådet ønsker også å styrke Militær Mobilitet som et flaggskipsområde for EU-NATO samarbeid, og at NATO-land som ikke er medlem av EU skal vurderes å delta under forordningen om Militær Mobilitet.

Europaparlamentets Sikkerhet- og forsvarskomiteé (SEDE) og Transport og turismekomité (TRAN) [fattet vedtak om Europaparlamentets forhandlingsposisjon](#) den 23. juni 2026. Flertallet i komiteene viste til at Russlands krig mot Ukraina understrekte behovet for mer robust planlegging og utvikling av militær mobilitet over hele EU. Komiteene støttet tiltakene for raskere saksbehandling og godkjenningrutiner og etableringen av nasjonale koordinatorene. Komiteene støttet også at NATO-land som ikke er medlem av EU og Ukraina og Moldova skal få delta i solidaritetspoolen. Komiteene støttet videre etableringen av EMERS og at Rådet kunne aktivere systemet innen 48 timer etter forslag fra Europakommisjonen. Komiteene mener EMERS etter at den er aktivert, skal kunne ha en funksjonstid på opptil 12 måneder, og at berørte eiere, brukere og for-

valtere av infrastrukturen bør få kompensasjon for berettigede utgifter, skader og tapte inntekter. Komiteene var også enig i at militær transport skal unntas regelverk knyttet til kabotasje, trafikkrestriksjoner og kjørebestemmelser, forutsatt at arbeidernes velferd og transportsikkerhet ivaretas.

[Europaparlamentet ga sitt samtykke](#) til komiteenes vedtak i plenum 8. juli 2026.

Utenriksminister Barth Eide redegjorde for at [regjeringen vil arbeide for at Norge deltar](#) i forordningen om Militær Mobilitet og et «militært Schengen» i Europautvalgets møte 1. juni 2026. Ministeren understrekte at det er avgjørende at Norge har samme informasjon og samme situasjonsforståelse som medlemslandene, og at vi kan delta i EUs prosesser for aktivisering av EMERS. Norge ønsker derfor observatørstatus i Rådet. Se også regjeringens [foreløpige posisjonsnotat](#) i EØS-notatbasen.

Europakommisjonen har foreslått at EUs finansieringsprogram Connecting Europe Facility (CEF) skal delfinansiere infrastrukturprosjekter som skal bidra til militær mobilitet innenfor transeuropeiske nett, og for å oppnå synergieffekter mellom transport- og energisektoren. Regjeringen har hatt [CEF-forslaget på høring](#) blant [berørte aktører](#) i Norge.

De nordiske transportministrene ga en felles uttalelse om [mer samarbeid mellom transport- og forsvarssektoren i Norden](#), under et uformelt møte i Helsingfors i mai 2025.

EUs Arktis-strategi

«Arktis og nordområdene blir tema i flere av samtalene jeg skal ha i Brussel». [Det stadfesta statsminister Jonas Gahr Støre til NTB](#) før han skulle ha møter med mellom anna kommisjonspresident Ursula von der Leyen og rådsresident Antonio Costa i juni.

I tillegg til Støre har flere norske statsråder drøfta den kommande Arktis-strategien med EU-aktører. «Eg opplever at EU er på eit veldig godt spor. Det ser ut til at dette blir ein grundig, kunnskapsbasert rapport, som eg trur vil oppdatere EUs Arktis-politikk på ein måte som vi i Noreg kjem til å vere nøgde med.» [Det sa utanriksminister Espen Barth Eide til NRK 24. juni i år](#) etter eit møte med EUs spesialrådgjevar for Arktis, Jyrki Katainen. Han uttalt også at «Og så er vi opptekne av å få fram at ikkje alt som er i Arktis er sårbart på same måte. Det slaget opplever eg langt på veg som vunne, at EU og vi er samde om det».

Det var i desember 2026 [Europakommisjonen inviterte aktører til å kome med innspel til ein ny Arktis-strategi for EU](#). [Det kom 1640 innspel, av desse kom 49 frå norske aktører](#). «Norge er svært aktiv og flink til å heve stemmen», [uttalte EUs spesialutsending for Arktis, Claude Veron-Reville til Bloomberg i mai](#).

[Ei oversikt frå Europakommisjonen](#) viser at den nye strategien «Northern Neighbourhood – New Arctic Strategy» etter planene vil bli lagt fram 20. oktober. [Politico skreiv 9. september](#) at det er venta at den strategien vil ha eit sterkare fokus på sikkerheit og forsvar enn tidlegare strategiar. Politico skreiv også at økonomisk sikkerheit, inkludert råmateriale, energi, Grønland og skipsfart vil løftast fram.

Ikkje minst president Trumps utspel om at USA må ha Grønland, har ført til auka interesse i EU for Arktis og spesielt Grønland. Både EU og fleire EU-land har etablert konsulat i Nuuk, og det har vore – og er planlagt – ei rekkje politiske besøk til Grønland. Det omfattar fleire komitear frå Europaparlamentet. 6. – 7. september vitja kommisjonspresident von der Leyen Grønland. Ho la fram ei ny felles fråsegn saman med statsministrane frå Grønland og Danmark og ho lova auka finansiell støtte. [Ho uttalte til Agence Europe](#) at Arktis «has become one of the places where the tectonic plates of geopolitics collide» og sa den kommande Arktis-strategien «will set out our vision for the Arctic and for a stronger partnership with Europe's northern neighbourhood».

[Statsminister Støre deltok 13. september på ein arbeidsmiddag i Rovaniemi](#) samband med eit EU-toppmøte om Arktis dagen etter. Han uttalte i pressemelding at «*Det er avgjørende at vi videreutvikler vårt gode og langvarige forhold til EU, også når det gjelder nordområdene. Norge er en viktig bidragsyter til Europas energi-, klima- og sikkerhetspolitikk og jeg ser frem til å bidra til et sterkere samarbeid om Arktis*». Noreg var ikkje invitert til toppmøtet 14. september. Her deltok sju EU-statsleiarar og den franske utanriksministeren i tillegg til presidenten for Det europeiske råd og EUs høgrepresentant for utanrikssaker. [Politico skreiv 14. september](#) at ein viktig budskap frå møtet var behovet for å styrke Arktis sikkerheit.

Strategien som nå er på trappene er ei oppdatering av politikken som Europakommisjonen og EUs utanriksteneste la fram i form av ei felles melding om [«Eit sterkare EU-engasjement for eit fredeleg, bæredyktig og framgangsrikt Arktis»](#) i 2021. Her heitte det mellom anna at «*Building on the partial moratoriums on hydrocarbons exploration in the Arctic, the EU is committed to ensuring that oil, coal and gas stay in the ground, including in Arctic regions. An important consideration in this regard is the specific difficulty, due to the prevailing weather conditions, for response and clean-up, in case of industrial or maritime accidents. To this end, the Commission shall work with partners towards a multilateral legal obligation not to allow any further hydrocarbon reserve development in the Arctic or contiguous regions, nor to purchase such hydrocarbons if they were to be produced.*»

I samband med den kommande strategien har det frå regjeringas side vore argumentert for at EU treng norsk gass, også frå Arktis, og at EU derfor ikkje bør fasthalde eit slikt moratorium. På energimessa i Stavanger uttalte [energiminister Terje Aasland til NRK 24. august](#) at «*I dagens geopolitiske og sikkerhetsmessige situasjon, og gitt ressurs situasjonen, så mener jeg at fortsatt aktivitet i Barentshavet tjener både norske og europeiske interesser*». [Frøy Skjold Sjørsæther \(MDG\)](#) har på si side oppfordra EU om ikkje å tru på den norske regjeringas argumentasjon. Fem nordiske medlemmar av Europaparlamentet har også i eit [debattinnlegg](#) bedt Kommissjonen om å vidareføre moratoriet og skriv at «*Europe's energy security will not be found in the Arctic*».

Europeiske preferansekriterier / «Made in Europe»

Overordnet

Europakommisjonen la 4. mars i år fram et forslag til forordning om raskere industriell kapasitet og avkarbonisering (Industry Accelerator Act, IAA), jf. omtale i [informasjonspakken til Europa-utvalget 1. juni 2026](#) og [Stortingets EU/EØS-nytt 6. mars 2026](#). Forslaget skal bidra til å styrke industrielt lederskap i strategiske sektorer, fremme avkarbonisering, øke etterspørselen etter lavkarbonprodukter produsert i Europa og bidra til å skape arbeidsplasser. Et sentralt element i forslaget er innføringen av krav knyttet europeisk opprinnelse («Made in Europe») i offentlige anskaffelser. Overordnet skal dette kravet gjelde for offentlige anskaffelser av grønn teknologi og utvalgte lavkarbonprodukter. Det er særlig bestemmelsene om dette som har medført at forslaget har fått mye oppmerksomhet.

Status

Kommisjonen har markert forslaget som EØS-relevant. Forslaget er imidlertid hjemlet både i bestemmelser om det indre marked og i bestemmelser om handelspolitikk, og det foreligger fortsatt ikke et EØS-notat om saken.

På vegne av regjeringen oversendte imidlertid næringsminister Cecilie Myrseth 19. juni 2026 en [norsk kommentar til Europakommisjonens visepresident om IAA-forslaget](#). I en [nyhetsmelding om kommentaren](#) uttrykte ministeren at «*Det er viktig at varer og bedrifter fra Norge og andre EØS/EFTA-land regnes som «europeiske» og sikres fullverdig tilgang til det indre marked også*

fremover. Norsk industri er tett integrert i europeiske verdikjeder og en stabil og viktig leverandør til EU». Det ble videre uttrykt at Norges endelige vurderinger av forordningen, inkludert spørsmålet om eventuell innlemmelse i EØS-avtalen, først vil foreligge når den er endelig vedtatt av EU.

I selve kommentaren – som bygget på innspill fra en [forkortet norsk høring](#) – er det generelt uttrykt støtte til ambisjonene bak IAA-forslaget. Samtidig advares det mot at et omfattende og komplekst regelverk kan øke administrative kostnader og motvirke forenklingsarbeidet. Når det spesifikt gjelder forslagets bestemmelser om krav om opprinnelse i EU i offentlige anskaffelser, fremhever regjeringen følgende:

*“• **European preference criteria** could have beneficial effects for the targeted industries. However, **these criteria should be used with caution and in limited scope**, i.e. only when required to address specific security and resilience concerns. This is due to their considerable side-effects on public budgets, public and private administrations, regulatory framework, and technological progress and innovation, also in other sectors of the economy.*

*• As the Single Market consists of the 30 Member States of the European Economic Area (EEA), ‘**Union origin**’ should systematically include production originating from - at least - all 30 EEA States. Norwegian industry is an integrated part of European value chains and a stable and important provider to the EU, for example of critical raw materials such as aluminium and silicon. Disadvantaging content from EEA EFTA States could therefore jeopardise competitiveness, slow decarbonisation and decrease overall resilience in the Single Market.*

*• A broader geographical approach to ‘Union Origin’ (“**Europe with friends**”) could help restrain cost increases and reduce the risk of excluding technologies and assets that would be beneficial for European business and competitiveness.*

*• Norway also encourages the EU to **allow for a transition phase**, for building up the needed production capacity in Europe and ensuring continuous access to mature, secure and cost-efficient technology. This is especially important given that the targeted sectors in the IAA are capital-intensive and technologically complex.”*

EØS-EFTA-landene la også frem en [felles EØS-EFTA-kommentar til IAA-forslaget 3. juli 2026](#). I kommentaren uttrykkes støtte til forordningens mål om et mer konkurransedyktig, robust og sikkert indre marked, samtidig som det understrekes at EØS-avtalens integritet må ivaretas. EØS-EFTA-statene fremhever at begrepet «Union origin» må forstås slik at det omfatter opprinnelse i samtlige 30 EØS-stater. Det er fremholdt at offentlige anskaffelser er avgjørende for at det indre marked skal fungere godt, og de samme reglene må gjelde i hele EØS.

Veien videre

I EU arbeider Rådet og Europaparlamentet med å innta sine posisjoner til Kommisjonens utkast.

I Europaparlamentet har industri, forsknings- og energikomiteen (ITRE), indremarked- og forbrukerbeskyttelseskomiteen (IMCO) og den internasjonale handelskomiteen (INTA) felles ansvar for behandlingen av forslaget. Den [2. september avholdt komiteene felles høring](#). [Politico skrev samme dag](#) at representanter for industrien og eksperter, under høringen, advarte EU-lovgiverne om at tiden er i ferd med å renne ut dersom man skal klare å demme opp for Kinas sterke eksportvekst. De fremhevet faren for et nytt «kinesisk eksportsjokk» (det første kom da Kina ble med i WTO i 2001). I motsetning til det første eksportsjokket berører presset fra kinesisk eksport nå sektorer som EU anser som strategisk viktige for Europas fremtidige konkurranseevne og teknologiutvikling, blant annet elbiler, batterier, stål, kjemikalier og vindturbiner. Politico skrev vi-

dere at Beijing har uttrykt sterk motstand mot IAA, men at forslaget – til tross for visse innledende betenkeligheter – ser ut til å få økende støtte blant EUs medlemsstater, samtidig som det har bred oppslutning i Europaparlamentet.

En "draft report" med utkast til endringer til Kommisjonens forslag har blitt utarbeidet av europaparlamentsrepresentantene (MEP) Pierre Jouvet, Christophe Grudler og Anna Cavazzini på oppdrag fra indremarked- og forbrukerbeskyttelseskomiteen. Politico opplyser å ha fått tilgang til rapporten og [skriver 9. september 2026 \(PRO-artikkel\)](#) at det blant annet tas til orde for å stramme inn hvem som skal omfattes av «Made in Europe»-betegnelsen. Rapportørene mener at produkter fra EUs 27 medlemsstater skal være utgangspunktet for ordningen, men at ordningen også kan omfatte land som står EU geografisk nær, som Storbritannia, samt EØS-land og EFTA-land. Andre deltakere i «Made in Europe» bør deretter bestemmes av Kommisjonen på en «opt in-basis».

Det er opplyst på [nettsidene til Europaparlamentet](#) at en «draft report» vil publiseres 28. september, og at det vil avholdes felles komiteavstemming 1. desember.

«European preference» i forslag til nytt EU-regelverk om offentlige anskaffelser

Det kan for øvrig nevnes at Europakommisjonen 9. september 2026 la frem et [forslag til nytt og forenklet anskaffelsesregelverk \(«Public Procurement Act»\)](#). I forslaget legges det opp til at kontraktstildelinger i offentlige anskaffelser som hovedregel skal baseres på det beste forholdet mellom pris og kvalitet. Oppdragsgivere skal i den forbindelse kunne benytte tildelingskriterier basert på «European preference», slik at europeiske og andre «dekkede» tilbydere, varer og tjenester kan gis fordel i evalueringen.

Videre legger forslaget opp til at oppdragsgivere skal kunne begrense deltakelsen i konkurranser til tilbydere fra EU og andre «dekkede» land, samt stille krav om at varer og tjenester har opprinnelse i EU eller slike land. Det fremgår av forslaget at «dekkede» tilbydere, varer og tjenester omfatter tilbydere, varer og tjenester fra land som er omfattet av WTOs avtale om offentlige anskaffelser (GPA), en frihandelsavtale som dekker offentlige anskaffelser eller en tollunionsavtale med EU som dekker offentlige anskaffelser. Tilbydere, varer og tjenester fra EØS-EFTA-landene synes dermed å falle innenfor «European preference»-bestemmelsene. Dette underbygges av at det på side 10 i forslaget uttrykkes at «Buy European»-bestemmelsene vil gjøre det mulig for oppdragsgivere å «*restrict participation to EU/EEA and other internationally covered economic operators or goods (GPA and relevant FTAs)*» (vår uthevnning).

Det er videre lagt opp til at Kommisjonen kan vedta delegerte rettsakter som gjør «European preference»-krav obligatorisk der dette er i unionens interesse.

Ettersom denne type bestemmelser vedrører forholdet til tredjeland, oppstår særlige spørsmål om hvordan de eventuelt skal tilpasses EØS-avtalen – se omtale av dette i [Stortingets EU/EØS-nytt 13. juni 2025](#). Dette har sammenheng med at EØS-EFTA-landene ikke deltar i EUs felles handelspolitikk og har sine egne handelsavtaler med tredjeland. Bestemmelsene i dagens anskaffelsesdirektiver om forholdet til tredjelandstilbydere, gjelder følgelig ikke for EØS. Derfor kan særlig bestemmelsene i forslaget om Kommisjonens adgang til å vedta rettsakter om obligatorisk anvendelse av European preference-krav være problematiske.

Norsk deltakelse i EUs satelittkommunikasjonsprogrammer Secure Connectivity og GOVSATCOM

Norge deltar i EUs romprogram i perioden 2024 – 2027, men har over lengre tid forhandlet om en særlig avtale for deltakelse i komponenten GOVSATCOM og Secure Connectivity-programmet (IRIS²), som krever egne avtaler med EU. Saken har vært diskutert i Europautvalget og omtalt i bakgrunnsinformasjonen en rekke ganger, se senest [bakgrunnsinformasjonen til Europautvalgets møte 19. mars](#) og [28. april](#) i år.

Regjeringen fremmet 21. august i år [Prop. 109 S \(2025 – 2026\)](#) for Stortinget, se også [Stortingets oversikt over saksgangen](#). I proposisjonen bes det om Stortingets samtykke til at Norge slutter seg til EUs satellittkommunikasjonsprogrammer Secure Connectivity og GOVSATCOM for perioden ut 2027. Proposisjonen gjelder både forslag til en EØS-komiteebeslutning og en separat avtale. Om utkastet til EØS-komiteebeslutning skriver departementet: ([kap. 3.2](#)) «Beslutningen består av en innledning og tre artikler. I *innledningen* anerkjenner avtalepartene det eksisterende formelle samarbeidet i EUs romprogram, og utvider samarbeidet omtalt i EØS-komiteens beslutning nr. 319/2021 av 29. oktober 2021 til å omfatte [GOVSATCOM og Secure Connectivity-forordningene]». Videre handler artikkel 1 om «*det finansielle bidraget fra Norge og Island, og at bidragene baseres på betydelige investeringer foretatt i løpet av de første årene av gjennomføringen av programmene. Disse investeringene er knyttet til opprettelsen av infrastruktur som vil bli brukt av alle deltakerne i systemet, inkludert Island og Norge.*» I [kap. 3.3](#) omtales de enkelte bestemmelser i den bilaterale avtalen. For omtale av denne, se bakgrunnsinformasjonen til møtet 19. mars.

Departementet nevner i sin vurdering ([kap. 5](#)) at avtalen innebærer en viss myndighetsoverføring grunnet Det europeiske kontoret for bedrageribekjempelse (OLAF) og Revisjonsretten S («Court of Auditors») adgang til å drive kontroll med bruken av midlene i programmet. Slik myndighet er imidlertid kjent fra en rekke andre programmer, og anses «lite inngripende».

På EUs side må avtalen godkjennes av Europaparlamentet før den kan tre i kraft. ITRE-komiteen i Europaparlamentet [vedtok sin rapport \(innstilling\) 14. juli i år](#), som anbefalte å godkjenne avtalen. Det er [planlagt avstemning i plenum 16. september 2026](#).

[Avtalen](#) får anvendelse til 31. desember 2027, og forlenges automatisk for perioder på ti år dersom ingen av partene skriftlig meddeler den andre parten sin intensjon om ikke å forlenge den, jf. avtalen artikkel 17. EUs nåværende programperiode utløper i 2027. På [møtet i Europautvalget 28. april i år](#) uttalte utenriksminister Espen Barth Eide følgende om videreføring av avtalen etter 2027: «*Norge vil ha behov for en ny gjennomgang av balansen i avtalen for det som skjer etter 2027 – balanse mellom norske finansielle bidrag og gjenytelser. Vi mener at det er balanse ut 2027, som følge av at vi ikke betaler fullt ut for alle kostnadene, samtidig som det er begrensninger for norsk romnæring på å levere til Secure Connectivity i denne perioden. Vi blir sannsynligvis bedt om full betaling fra 2028, i tråd med finansieringsmekanismen i EØS-avtalen. Det har vært en del oppmerksomhet i media om Andøya Spaceport kan brukes til oppskyting av EU-satellitter. Secure Connectivity-forordningen framskynder at oppskyting fra utenforland kun skal skje i berettigede [sic.] unntakstilfeller. Nærings- og fiskeridepartementet har vært klar over dette siden forordningen ble lagt fram, og har vært tydelig om dette i dialogen med norsk romnæring, og særlig med Andøya Spaceport. Forskjellsbehandlingen av Norge er ikke noen ønsket situasjon for Norge og noe vi jobber med å endre. Forslaget til konkurranseevnefond, som EUs romaktiviteter vil bli en del av, åpner for en egen avtale om oppskyting for utenforland. Å få på plass en slik avtale er prioritert fra regjeringens side.*»

Regjeringens initiativ til omlegging av EØS-arbeidet

Departementet har informert Stortinget om at utenriksministeren i møtet 16. september vil orientere kort om regjeringens initiativ til omlegging av EØS-arbeidet.

I den sammenheng kan det være nyttig å minne om at Stortingets presidentskap i fjor høst satte ned en egen arbeidsgruppe for å se på hvordan Stortingets europautvalg skal innrettes for fremtiden. [Arbeidsgruppen, som ble ledet av Trine Lise Sundnes \(Ap\) og bestod av ett medlem fra hvert parti, overleverte sin rapport til presidentskapet i juni år](#). Den er nå til behandling i presidentskapet. Som ledd i oppfølgingen fikk partigruppene og regjeringen frist til 15. september med å gi sine

respektive innspill. Det kan derfor kanskje forventes at utenriksministeren i møtet i Europautvalget 16. september vil kommentere på regjeringens innspill. Før presidentskapet avgir sin innstilling, vil også utenriks- og forsvarskomiteen få saken til uttalelse.

Oppsummering av rapporten

I forbindelse med at rapporten ble overlevert til presidentskapet i juni, uttalte arbeidsgruppens leder at «Arbeidsgruppen leverer fra seg en konsensusrapport hvor vi har hatt ett hovedmål for arbeidet vårt: å sikre at Stortinget kommer tidligere, tydeligere og mer forpliktende inn i arbeidet med EU- og EØS-saker. Derfor foreslår vi både praksisendringer for Europautvalget og konkrete endringer i forretningsordens paragraf 17.»

[Arbeidsgruppen skriver i sin rapport](#) at selve innretningen på EU/EØS-informasjonen fra regjeringen bør endres, og at det bør legges til rette for en prosess som sikrer at Stortinget faktisk blir konsultert gjennom Europautvalget på et tidligere tidspunkt enn det er praksis for i dag. Målsettingen er at det skal være reelle konsultasjoner på et så tidlig tidspunkt at Europautvalget vil kunne uttale seg om regjeringens (foreløpige) posisjoner. Dette bør også omfatte når EØS-relevante rettsakter og andre aktuelle saker som er sentrale for norske interesser, er på forslagsstadiet i EU.

Arbeidsgruppen mener videre at regjeringen i større grad enn i dag bør systematisere informasjonen om rettsakter i prosess i EU-systemet etter hvor sentrale de anses å være for norske interesser, og hvilket stadium de er på i EUs organer. I dag kan det etter arbeidsgruppens syn fremstå noe tilfeldig om Europautvalget får informasjon om rettsakter på forslagsstadiet. Dette gjelder selv om disse reiser problemstillinger som er viktige for norske interesser, og regjeringen har utarbeidet foreløpige posisjoner. Videre er gjennomgangen ofte overordnet, og det varierer betydelig og kan fremstå tilfeldig om betydningen for norske interesser påpekes og drøftes. Etter arbeidsgruppens erfaring gis det i mange viktige saker ingen konkret redegjørelse for regjeringens posisjon.

Det er i realiteten et begrenset handlingsrom for å kunne fremforhandle materielle EØS-tilpasninger til rettsakter når disse er vedtatt i EU og skal innlemmes i EØS-avtalen. Derfor mener arbeidsgruppen at det er sentralt at Europautvalget blir konsultert på et tidspunkt hvor norske posisjoner og innspill fortsatt kan ha innvirkning på hvordan regelverket blir vedtatt i EU blir utformet.

Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen foreslår på denne bakgrunn at det innføres en ny struktur på møtene i Europautvalget, som knyttes nærmere opp mot de ulike fasene i prosessen med å gjøre EU-rettsakter til bindende regelverk i EØS-statene: utredningsfasen, behandlingsfasen, innlemmelsesfasen, gjennomføringsfasen og oppfølgingsfasen. I praksis er det de tre første fasene som er relevante for Europautvalget. Den foreslåtte strukturen vil medføre at regjeringen i forkant av møtene i Stortingets europautvalg identifiserer hvilke sentrale (forslag til) rettsakter som befinner seg i de ulike fasene. I møtene bør regjeringen presentere informasjon om status for foreløpige posisjoner og andre relevante vurderinger fra regjeringen knyttet til de konkrete rettsaktene. Europautvalget vil på denne måten kunne «følge» en sak gjennom prosessen og enklere kunne uttrykke sine synspunkter på regjeringens posisjoner i de ulike fasene – før eventuell innlemmelse i EØS-avtalen og gjennomføring i norsk rett.

Arbeidsgruppen foreslår endringer i Stortingets forretningsorden § 17 for å klargjøre innholdet i regjeringens konsultasjoner med Europautvalget. Det foreslås blant annet at regjeringen i utredningsfasen skal orientere Europautvalget om nye initiativer av vesentlig betydning for norske interesser og hvordan norske interesser er berørt. Det understrekes at hovedformålet ikke er at re-

gjeringen nødvendigvis skal informere bredere enn i dag. Gruppen mener imidlertid det bør gjøres et mer systematisk utvalg av initiativer og forslag som er av vesentlig betydning for Norge, og klarere beskrives hvordan norske interesser vil bli berørt.

Videre forslås det at regjeringen tidlig i behandlingsfasen skal redegjøre for Europautvalget for sine vurderinger av norske interesser knyttet til nye, viktige lovforslag og konsultere utvalget om sine foreløpige posisjoner. I saker av vesentlig betydning for Norge foreslås det regulert konkrete frister for regjeringen til å legge frem for Europautvalget sin vurdering av rettsaktens betydning for norske interesser og regjeringens posisjon. Regjeringen bør eventuelt informere om årsaken til at regjeringen ikke har utarbeidet noen slik posisjon. Også etter at en slik rettsakt er endelig vedtatt i EU, foreslås det at regjeringen innen en konkret frist redegjør for status for sine vurderinger. Dette må omfatte EØS-relevans, om rettsakten er akseptabel og behovet for eventuelle tilpasninger. Regjeringen må også konsultere Europautvalget om sine posisjoner.

Siste fase for rettsaktene er når EU og EØS/EFTA-siden er blitt enige om å ta rettsakter inn i EØS-avtalen, og det foreligger endelig utkast til EØS-komitébeslutning. Her mener arbeidsgruppen at regjeringen bør gi en kortfattet, muntlig oversikt over de viktigste rettsaktene i europautvalgsmøtene. Dette kommer i tillegg til at rettsaktene settes på den kommenterte listen som oversendes i forkant av møtene i Europautvalget. Den muntlige gjennomgangen bør vektlegge de rettsaktene hvor man har forhandlet tilpasninger med EU av substansiell karakter (materielle og institusjonelle). Slike forhandlinger om substansielle tilpasninger bør også ha vært tema på møter tidligere i prosessen. Likevel er det viktig at Europautvalget blir presentert for utfallet av disse forhandlingene, herunder om man fikk gjennomslag for tilpasninger, og eventuelt hvilke, før rettsakten(e) tas inn i EØS-avtalen.

Det vil i utgangspunktet være regjeringen som er best plassert for å identifisere hvilke nye forslag som er av vesentlig interesse for Norge., og som det dermed skal konsulteres om. Arbeidsgruppen mener imidlertid det i større grad enn tidligere bør formaliseres at medlemmene i Europautvalget kan fremme forslag til dagsorden i forkant av møtene. Det er langvarig praksis for at medlemmene i Europautvalget i forbindelse med at utvalgets leder sender ut dokumentasjon i forkant av møtene, inviteres til å komme med tillegg til dagsorden. For å tydeliggjøre dette foreslår arbeidsgruppen at muligheten for å fremme forslag til dagsorden presiseres konkret i Stortingets forretningsorden.

Et hovedpoeng i rapporten er at regjeringen skal gjøre et mer systematisk utvalg av og konsultere om forslag til nye eller endrede rettsakter som er av vesentlig betydning for Norge. Dette bør skje på et tidligere tidspunkt enn i dag, og arbeidsgruppen mener regjeringen også bør utarbeide en liste over slike prioriterte rettsakter som anses å være av vesentlig betydning for norske interesser. Arbeidsgruppen antar at det er naturlig at en slik liste utarbeides i etterkant av at Europakommisjonen har publisert sitt arbeidsprogram på høsten. Regjeringen kan da presentere sin oversikt for eksempel på siste møte i Europautvalget i desember hvert år.

Arbeidsutvalget mener også det bør gjøres endringer i hvordan Europautvalget settes sammen, slik at en del av utvalgets medlemmer utpekes etter forslag fra partiene selv. I tillegg foreslås det at utvalget skal bestå av leder og første og andre nestleder i utenriks- og forsvarskomiteen og medlemmene av den norske delegasjonen til parlamentarikerkomiteen for EØS.

Arbeidsgruppens sammensetting

Arbeidsgruppen bestod av følgende medlemmer: Trine Lise Sundnes (A) – leder, Tor Mikkell Wara (FrP), Nikolai Astrup (H), Ingrid Fiskaa (SV), Bengt Fasteraune (Sp), Bjørnar Moxnes (R), Jørgen H. Kristiansen (KrF) og Guri Melby (V).

Tema spilt inn av et medlem av Europautvalget:

Tor Mikkjel Wara (medlem av Europautvalget) har bedt om at regjeringen i møtet i Europautvalget 16. september redegjør for Norges posisjon til endringene som ble foreslått av Europakommisjonen i juli i år til reform av kvotehandelssystemet (ETS), fase V 2031-2040, og hvilke aktiviteter regjeringen har gjennomført og vil gjennomføre mht. til dette forslaget.

Vi tar med en kort tekst om reformforslaget til Europakommisjonen her:

Forslag til reform av ETS

Europakommisjonen la frem forslag til en [revisjon av EUs kvotehandelssystem](#) for utslipp av drivhusgasser, ETS, sammen med en [handlingsplan for økt elektrifisering](#) den 17. juli 2026. Målet er å øke industriens konkurranseevne og samtidig gjennomføre det grønne skiftet.

Kommisjonen foreslår et indikativt mål om at elektrisitet skal dekke 46 prosent av energibehovet i 2040 mot 23 prosent i dag. Det vil både redusere behovet for å importere fossil energi med 250 milliarder per år og samtidig styrke EUs energiuavhengighet og avkarboniseringen.

EUs kvotehandelssystem ETS har generert over €270 milliarder i inntekter som er reinvestert i avkarbonisering av industrien og modernisering av EUs energisystem, samtidig som utslippene fra kvotepliktig sektor har blitt halvert, ifølge Kommisjonen. Men på grunn av endret geopolitisk og økonomisk kontekst er det nødvendig å revidere ETS til å bli en motor for innovasjon og investeringer i tråd med konklusjonene til [Det europeiske råd 19. juni 2026](#).

Kommisjonen foreslår å sette en mindre ambisiøs årlig reduksjonsfaktor fra 2031. Den årlige lineære reduksjonsfaktoren (LRF) er satt til 4,3 prosent for perioden 2024-2027 og 4,4 prosent fra 2028. Kommisjonen foreslår at LRF settes til 3,7 prosent for perioden 2031-35, og 1,7 prosent fra 2036. Kommisjonen vil også tillate kjøp av opptil 2 prosent høykvalitets internasjonale utslippskreditter i perioden 2036-2040 for å kompensere for manglende kutt innenlands. EUs klimalov setter en grense på 5 prosent. Utdelingen av gratiskvoter foreslås å fortsette utover 2030 og knyttet tetter til investeringer i avkarbonisering. Formålet er at de som investerer i avkarbonisering premieres, og at de som henger etter får økte incentiver, ifølge Kommisjonen. Kommisjonen foreslår nye «*benchmarks*» for utdeling av gratiskvoter og tregere reduksjon i utdelingen av gratiskvoter til sektorer omfattet av [karbongrensemekanismen](#) (CBAM). Forslaget omfatter også etableringen av en ny Industriell avkarboniseringsbank, en «*Investeringsbooster*» og endringer i [Markedsstabilitetsreserven](#) (MSR).

Ifølge kommisjonspresident von der Leyen skal ETS-revisjonen og el-handlingsplanen holde: «... *the clean transition on track, bring relief to our industry, and support decarbonisation. Let's switch it on.*»

Permanent fjerning av CO₂ skal innlemmes i ETS og gi økt fleksibilitet til de sektorene hvor avkarbonisering er mest utfordrende.

Ifølge daværende klima- og miljøminister Bjelland Eriksen [ønsker Norge å delta i ETS også etter 2030](#). Regjeringen skal engasjere seg aktivt den videre prosessen frem mot vedtak i EU. For mer informasjon om forslaget se f.eks. Kommisjonens [Q and A](#).

Andre relevante saker:

Denne saken er ikke satt på dagsorden av regjeringen, men vi tar med en kort oppsummering av status i EU siden saken ble satt på dagsorden av et medlem av Europautvalget (Astrup) i forrige møte i utvalget (i juni i år):

Status for EUs nettpakke (strøm)

Kommisjonen la fram forslag til en nettpakke («Grids Package and Energy Highways Initiative») 10. desember 2025. Ifølge [Kommisjonens pressemelding](#) er målet å «enable energy to flow efficiently across all Member States, integrating cheaper clean energy and accelerating electrification. This will help lower energy prices and support affordable living for all Europeans. It will ensure secure and reliable supply as Europe moves away from Russian energy imports to achieve energy independence.» Pakken omfatter forslag til endringer i flere EU-rettsakter og er merket EØS-relevant. Dette omfatter [forslag om endringer i TEN-E-forordningen, fornybardirektivet 2018 \(RED II\), elmarkedsdirektivet 2019 og gassmarkedsdirektivet 2024](#). Av disse er bare RED II-tatt inn i EØS-avtalen. [Se nærmere omtale av forslaget i Stortingets EU/EØS-nytt 18. desember 2025](#) og i [informasjonspakken til Europautvalgets møte 1. juni](#).

Medlemslandene i Rådet ble enige om en forhandlingsposisjon 26. juni i år. [Rådet skriver i sin pressemelding](#) at posisjonen «fokuserer på å forbedre planleggingen av energiinfrastruktur på tvers av landegrensene, gjøre tillatelsesprosessen enklere og raskere, og sikre et mer sikkert og robust energinettverk.» Ikke minst i Norge og Sverige har spesielt Kommisjonens forslag om flaskehalsinntekter fått mye oppmerksomhet. Rådet støtter at en andel ubrukte flaskehalsinntekter skal brukes til å styrke grensekryssende nettkapasitet. Dette skal ikke gjelde flaskehalsinntekter som skyldes overføring mellom nasjonale prissoner eller inntekter som er generert før de nye reglene trår i kraft. For øvrige inntekter går Rådet inn for en gradvis innfasing av inntekter som skal brukes til felles prosjekter. Andelene skal økes fem prosent årlig fra 10 prosent i 2028 til 25 prosent i 2031. Dersom inntektene er ubrukte etter åtte år, skal medlemslandene kunne bruke dem i samsvar med eksisterende EU-regler for energimarkedet.

[Europaparlamentets industri-, forsknings- og energikomité vedtok sin innstilling 10. september.](#)

Også Parlamentet støtter hovedelementene i Kommisjonens forslag og ønsker bedre koordinering og raskere godkjenning av nettutbygging. Komiteen viser til at et bedre integrert energimarked vil føre til mer stabile og lavere priser og bedre ressursutnytting. Parlamentet vil også la flaskehalsinntekter generert på grunn av interne prissoner forbli nasjonale, men ønsker at [30 prosent av flaskehalsinntekter fra grensekryssende nett skal gå til felles prosjekter](#) for å styrke elektrisitetssystemet inkludert fornybar og lavkarbon elektrisitetsproduksjon: «(67a) Congestion rents under this Regulation should be used to support investments that reduce interconnector congestion and strengthen the electricity system. Where the conditions laid down in Article 19 of Regulation EU 2019/943 have been fulfilled, they may also contribute to improving resource adequacy through support to low-carbon and renewable electricity generation and to targeted measures supporting final electricity customers, thereby enhancing security of supply, affordability and the resilience of the Union's electricity system.»

Plenum i Europaparlamentet må formelt godkjenne komiteens vedtak som forhandlingsposisjon før Parlamentet kan starte forhandlinger med Rådet om det endelige regelverket. [Agence Europe skriver at det første forhandlingsmøtet kan bli den 10. november](#). Målet er enighet før jul i år.

Rettsakter:

Neste møte i EØS-komiteen finner sted 25. september 2026. Liste med omtale av rettsakter som EØS komiteen vil kunne fatte beslutninger om på det møtet, ble oversendt Europautvalget 9. september 2026, med korrigerert versjon 14. september. Listen består av 89 rettsakter, hvorav én (om CBAM) tilhører gruppe 1, som er rettsakter som krever lov- eller budsjettendring samt rettsakter som krever forskriftsendring som vurderes å gripe vesentlig inn i norsk handlefrihet. Vi omtaler den kort nedenunder. I tillegg omtaler vi kort noen rettsakter fra gruppe 2, som er rettsakter som krever forskriftsendring som ikke griper vesentlig inn i norsk handlefrihet, samt rettsakter som ikke har konsekvenser for norsk lovgivning. For utfyllende informasjon vises det til listen fra Utenriksdepartementet.

Gruppe 1: Rettsakter som krever lov- eller budsjettendring samt rettsakter som krever forskriftsendring som vurderes å gripe vesentlig inn i norsk handlefrihet

32023R0956 Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2023/956 av 10. mai 2023 om opprettelse av en karbongrensejusteringsmekanisme (CBAM) - EØS-notat

Stortinget har allerede gitt sitt samtykke: [Sak - stortinget.no](#) og saken har vært i statsråd: [Offisielt fra statsråd 19. juni 2026 - regjeringen.no](#). Forordningen har også vært omtalt en rekke ganger i bakgrunnsinformasjonen til Europautvalget tidligere, senest [6. mars 2025](#).

Sammendrag av innhold: CBAM – EUs regelverk for justering av karbonpris ved import av varer - er et nytt virkemiddel som priser utslipp av klimagasser fra produksjonen av bestemte varer som importeres til det indre markedet fra land utenfor EØS-området. CBAM omfatter varer fra sektorene sement, gjødsel, jern, stål, aluminium, hydrogen og elektrisitet. Formålet er å motvirke karbonlekkasje. Karbonlekkasje er en betegnelse på at bedrifter, investeringer, aktivitet eller utslipp flyttes til land, eller erstattes av produkter fra bedrifter i land, som har mindre ambisiøs klimapolitikk og lavere prising av klimagassutslipp. CBAM skal samtidig motivere land utenfor EØS til å kutte sine utslipp, og innebærer at det settes en pris på utslipp fra visse varer produsert i tredjeland når de importeres til EØS. Prisen tilsvarer kvoteprisen i EUs klimakvotesystem (EU ETS) som produsenter i EØS-området må betale for utslipp fra produksjonen av tilsvarende varer. CBAM-forordningen er endret og må leses i sammenheng med endringsforordningen om forenklinger (EU) 2025/2083, se mer i EØS-notatet her: [Endringsforordning om forenklinger av CBAM-forordningen - regjeringen.no](#).

Rettslige konsekvenser: CBAM-loven ble vedtatt av Stortinget 12. juni 2026 og har som formål å gjennomføre forordning (EU) 2023/956 og (EU) 2025/2083 i norsk rett. Den skal samtidig etablere nødvendige hjemler for forvaltning av forordningen i forskrift, samt gjennomføre forventede underliggende rettsakter i forskrift, når disse innlemmes i EØS-avtalen. CBAM-loven har enda ikke trådt i kraft da en del formelle krav må være på plass. Først må EØS-komiteen vedta at CBAM skal innlemmes i EØS-avtalen. I tillegg må Alltinget på Island godkjenne at CBAM blir en del av islandsk lov. Miljødirektoratet og Skatteetaten vil få myndighetsoppgaver som ansvarlige myndigheter etter CBAM-forordningen.

Økonomiske og administrative konsekvenser: CBAM får økonomiske og administrative konsekvenser for norske aktører som importerer CBAM-varer og offentlig sektors arbeid med håndhevelsen av regelverket. Hvordan konsekvensene inntreffer aktørene avhenger av adferdsendringer som følge av innføringen og dynamikken i markedene, karbonpris betalt i produksjonslandet og fremtidig utvikling av regelverket. CBAM anses som viktig for at norsk næringsliv skal ha like konkurransevilkår som bedrifter i EU.

EØS-notatet inneholder informasjon unntatt offentlighet.

Gruppe 2: Rettsakter som krever forskriftsendring som ikke griper vesentlig inn i norsk handlefrihet, samt rettsakter som ikke har konsekvenser for norsk lovgivning

Rettsakter under Helse- og omsorgsdepartementet/Landbruks- og matdepartementet/Nærings- og fiskeridepartementet (Matområdet):

For de følgende fem rettsaktene opplyser Utenriksdepartementet at EØS-notatene er oppdatert etter at den kommenterte listen ble oversendt Europautvalget. Oppdateringene er ennå ikke publisert i regjeringens nye EØS-database, men er [oversendt som et eget dokument](#).

32022R1373 Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2022/1373 av 5. august 2022 om tillatelse til å bringe jernhydroksidadipattarat i omsetning som et nytt næringsmiddel og om endring av gjennomføringsforordning (EU) 2017/2470

Sammendrag av innhold: Forordningen godkjenner jernhydroksidadipattarat (IHAT) som ny kilde til jern i kosttilskudd til den generelle befolkningen, unntatt barn under 4 år.

Vurdering: Maksimumsgrensene for IHAT vil kunne medføre for høye inntak av jern i den norske befolkningen, og særlig for barn i aldersgruppen 4 til 11 år. [...] Norge har, med utgangspunkt i TGL som foreslått av VKM, fastsatt særnorske maksimumsgrenser for jern i kosttilskudd. Disse er vedtatt på grunnlag av kriterier definert i kosttilskudddirektivet, tar hensyn til inntaket av jern fra kosten hos de med et høyt inntak (P95), og inkluderer også et estimert bidrag fra berikede matvarer. Grenseverdiene er til dels langt lavere enn hva grenseverdien for IHAT innebærer. [...] Mattilsynet har i diskusjonene om godkjenningen av IHAT i EU, foreslått lavere maksimumsgrenser enn de som ble vedtatt, uten at dette har ført fram. Norge har foreslått en tilpasningstekst til EØS-avtalen til grenseverdiene, men dette førte ikke fram. Søkeren har uansett angitt at de vil tilpasse nivåene av jern-melkekaseinat til veiledende grenseverdier for jern som er fastsatt i medlemsstatene, som også vil omfatte Norge når rettsakten tas inn i EØS-avtalen.

32023R0949 Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2023/949 av 12. mai 2023 om tillatelse til å bringe jern-melkekaseinat i omsetning som et nytt næringsmiddel og om endring av gjennomføringsforordning (EU) 2017/2470

Sammendrag av innhold: Forordningen godkjenner jern-melkekaseinat i en rekke næringsmiddelkategorier, inkludert leskedrikker markedsført til fysisk aktivitet, kaffesubstitutter, barer, totale kosterstatninger for vektkontroll, næringsmidler til spesielle medisinske formål, og kosttilskudd til den generelle befolkningen unntatt sped- og småbarn.

Vurdering: Maksimumsgrensene for jern-melkekaseinat i kosttilskudd vil kunne medføre for høye inntak av jern hos barn i aldersgruppen 3 til 11 år, også med de justerte maksimumsverdiene fra søker. [...] I utarbeidelsen av regelverket i EU, har Mattilsynet foreslått lavere maksimumsgrenser for jern-melkekaseinat i kosttilskudd til barn opptil 11 år (tilsvarende vår nasjonale maksimumsgrense), men ikke fått medhold i dette. Norge har foreslått en tilpasningstekst til EØS-avtalen til grenseverdiene, men dette førte ikke fram. Søkeren har uansett angitt at de vil tilpasse nivåene av jern-melkekaseinat til veiledende grenseverdier for jern som er fastsatt i medlemsstatene, som også vil omfatte Norge når rettsakten tas inn i EØS-avtalen.

Følgende tre rettsakter innlemmes i samme EØS-komitebeslutning som de to foregående:

32024R0248 Kommisjonsforordning (EU) 2024/248 av 16. januar 2024 om endring av vedlegg II til europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/46/EF med hensyn til jernhydroksidadipattarat som brukes ved framstilling av kosttilskudd

32024R1821 Kommisjonsforordning (EU) 2024/1821 av 25. juni 2024 om endring av vedlegg II til europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1925/2006 og vedlegg II til europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/46/EF med hensyn til jern-melkekaseinat som tilsettes i næringsmidler og som brukes ved framstilling av kosttilskudd

32024R2791 Delegert kommisjonsforordning (EU) 2024/2791 av 29. januar 2024 om endring av vedlegget til europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 609/2013 for å tillate bruk av jern-melkekaseinat som kilde til jern i totale kosterstatninger for vektkontroll og i næringsmidler til spesielle medisinske formål, unntatt i næringsmidler til spedbarn og småbarn

Nærings- og fiskeridepartementet

32025R0674 Delegert kommisjonsforordning (EU) 2025/674 av 7. april 2025 om endring av delegert forordning (EU) 2023/205 om datasettet for det europeiske miljøet for rapportering fra skip – [EØS-notat](#)

Sammendrag av innhold: Delegert kommisjonsforordning (EU) 2025/674 ble vedtatt 7. april 2025 og trådte i kraft 21. juli 2025, og endrer og oppdaterer EMSWe datasettet.[...] Endringsforordningen innebærer følgende endringer og presiseringer:

- *Harmonisering av dataelementer:* [...]
- *Tilpasning til oppdaterte tollkrav:* [...]
- *Oppdatering etter IMO-vedtak:* [...]
- *Tekniske og strukturelle justeringer:* [...]

Norge har meldt inn noen dataelement angående tollrapportering som nå er inkludert i datasettet som nasjonale rapporteringselementer.

Vurdering: Siden EØS-avtalen ikke omfatter tollområdet, er det behov for en tilpasningstekst ved gjennomføringen av forordningen. De deler av EMSWe datasettet som er dataelementer som knytter seg til EUs krav om tollrapportering, bør være valgfrie for EFTA-landene, slik som det i dag fremkommer av tilpasningsteksten til delegert kommisjonsforordning (EU) 2023/205.

Det fremgår ikke av EØS-notatet (oppdatert 27. august 2025) om utkastet til EØS-beslutning inneholder tilpasningstekst som nevnt.

I tillegg til rettsaktene omtalt ovenfor, gjør vi oppmerksom på at EØS-notatet for følgende rettsakter i Gruppe 2 inneholder informasjon unntatt offentlighet:

- **32014R0312 Kommisjonsforordning (EU) nr. 312/2014 av 26. mars 2014 om fastsettelse av nettreger for balansering av overføringsnett for gass – [EØS-notat](#)**
- **32015R0703 Kommisjonsforordning (EU) 2015/703 av 30. april 2015 om fastsettelse av nettreger for samvirkningsevne og datautveksling – [EØS-notat](#)**
- **32017R0459 Kommisjonsforordning (EU) 2017/459 av 16. mars 2017 om fastsettelse av nettreger for ordninger for kapasitetstildeling i transmisjonsnett for gass og om oppheving av forordning (EU) nr. 984/2013 - [EØS-notat](#)**
- **32017R0460 Kommisjonsforordning (EU) 2017/460 av 16. mars 2017 om fastsettelse av nettreger for harmoniserte tariffstrukturer for transmisjon av gass - [EØS-notat](#)**
- **32025R2083 Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2025/2083 av 8. oktober 2025 om endring av forordning (EU) 2023/956 med hensyn til forenkling og styrking av karbongrensejusteringsmekanismen – [EØS-notat](#)**